

19.10.2022

Група 26

Біологія і екологія

Урок 17-18

Тема: Життєві форми рослин і тварин як адаптації до середовища мешкання. Екологічна ніша як наслідок адаптацій організмів певного виду до існування в екосистемі.

Мета: роздивитись екологічну нішу як наслідок адаптацій; її значення для екосистеми; Розвивати логічне та критичне мислення; пам'ять, увагу, вміння робити висновки; Виховувати бережне відношення до живої природи.

Матеріал до уроку

1.Життєві форми рослин і тварин як адаптації до середовища мешкання.

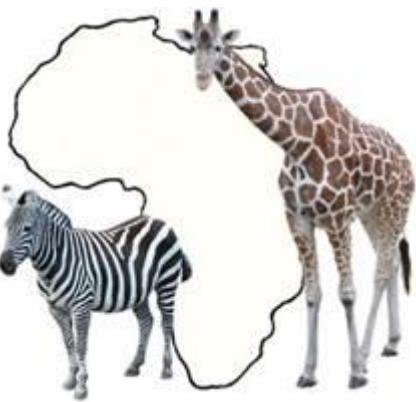
<https://naurok.com.ua/prezentaciya-z-biologi-dlya-uchniv-11-klasu-riven-standartu-zhittevi-formi-roslin-i-tvarin-yak-adaptaci-do-seredovischa-isnuvannya-248157.html>

2.Поняття екологічної ніші. У складній системі взаємовідносин з екологічними чинниками середовища кожен вид займає визначене місце - екологічну нішу. Екологічна ніша - характеристика виду, а не місця, яке він заселяє. На цьому наголошував американський еколог Юджин Одум (1959), визначаючи екологічну нішу як положення виду в екосистемі, зумовлене його адаптацією, а не місцем мешкання. Він підкреслював, що екологічна ніша організму визначається тим, що він робить, а не тим, де він живе. Його афоризм (екологічна ніша - «професія» виду, а місце мешкання - його «адреса») чітко відмежував ці поняття. Наприклад, у саванах Африки трапляється кілька видів травоїдних копитних ссавців. Мешкають вони на одній території, але по-різному використовують кормові ресурси, тобто займають різні екологічні ніші (рис. 28). Інший приклад - у різних екосистемах різні види можуть мати подібні взаємозв'язки з абіотичними та біотичними чинниками, тобто займати однакову екологічну нішу (рис. 29).

Екологічна ніша - це положення виду в екосистемі, яке характеризується його біотичними зв'язками та вимогами до абіотичних чинників навколошнього середовища.

Види, які займають різні екологічні ніші в одній екосистемі

Кола Вена: особливості видів, які займають різні ніші.

Жирафи об'їдають листя дерев на висоті 5-6 м, зебри обривають верхівки високих трав: живляться рослинами, які ростуть у різних ярусах.

Види, які займають подібні екологічні ніші в різних екосистемах

Проблемне питання: Чому в Австралії необхідно було знищити кроликів?

У саванах Африки великими рослиноїдними ссавцями є антилопи, в Австралії - кенгуру, а в Євразії - лосі, благородні олені й козулі.

Наведіть приклади видів, які живуть на одній території, але займають різні екологічні ніші.

Параметри екологічної ніші.

Питання, відповідь

Кожному виду властива своя екологічна ніша, що характеризується діапазоном ресурсів, зокрема просторовим розподілом особин (приуроченість до певного виду субстрату, ярусу тощо), місцем у трофічній сітці екосистеми, відношенням до абіотичних чинників (температура, вологість тощо), часом використанням ресурсів середовища (добова, сезонна активність виду тощо). Тому одним з параметрів є ширина екологічної ніші - відносний параметр, який оцінюють шляхом порівняння з екологічною нішею інших видів. Існують види з широкими і вузькими екологічними нішами, відповідно екологічно пластичні та екологічно непластичні види (ви ознайомилися з ними в параграфі 5). На ширину екологічної ніші впливає конкуренція.

Симпатричні види - споріднені види, які мешкають на одній території, але займають різні екологічні ніші

Великий строкатий дятел

Малий строкатий дятел

Великий строкатий дятел шукає кормовий ресурс здебільшого на стовбурах дерев, малий строкатий дятел - на гілках крони.

Шишкар сосновий

Шишкар ялиновий

Один вид шишкарів вигодовує пташенят насінням сосни, а інший - насінням ялини. Їх розмноження прив'язане до строків дозрівання насіння цих рослин.

Домашнє завдання: опрацювати матеріал теми, ознайомитись із презентацією та скласти конспект.

Зворотній зв'язок: email n.v.shadrina@ukr.net